

Družstevníctví v kostce

Jiří Guth a kol.

Družstevnictví v kostce
Jiří Guth, Kateřina Vojtíšková a kol.
2., rozšířené vydání

Obsah

- 1) Podstata družstevnictví
- 2) Hlavní typy družstev
- 3) Historie družstevnictví s důrazem na české země
- 4) Současný stav družstevnictví ve světě a v ČR
- 5) Družstva a ekonomická recese
- 6) Příklady družstev v ČR
 - a. Výrobní – DUP, DDL, 1.SDZP
 - b. Spotřební – Konzum
 - c. Bytové – Borovany
 - d. Zemědělská – Brassica a Chaloupky
 - e. Jiná – Podmokly, ROH, Kulturní noviny, fanouškové Bohemians
- 7) Použitá a doporučená literatura a další zdroje

Redakce: Jiří Guth a Kateřina Vojtíšková
Autoři textů: Zbyněk Fiala, Jiří Guth, Magdalena Hunčová, Milan Taraba, Kateřina Vojtíšková
Další zdroje: webové stránky některých popisovaných institucí
Spolupráce: Václav Exner, Vlastimil Pažourek, František Stočes, Ilona Švihlíková
Grafika: Michal Černý

Úvod

Tato brožura slouží jako první stručné seznámení s družstevnictvím, jeho historií a současným stavem, a to s důrazem na situaci v České republice. Tuzemské jsou také příklady družstev popsané v závěru.

Pro další, podrobnější a aktuálnější informace můžeme doporučit webové stránky Družstevní asociace ČR (www.dacr.cz) a na nich zejména knihu 160 let družstevnictví v České republice (volně ke stažení na adrese http://dacr.cz/_dokumenty/doc/kniha.pdf). Také web Svazu českých a moravských výrobních družstev (www.scmvd.cz), dále příslušnou sekci webu netsocan.cz (<http://www.netsocan.cz/druzstvo.html#druzstvo>), sborník Pražské školy alternativ Družstevnictví pro 21. století (zdarma ke stažení na adrese http://aa.ecn.cz/img_upload/c4e56783c55554248b7d9cefc26859ea/psa_sbornik_5_web.pdf), informační dokument institutu Glopolis Družstevnictví nepatří jen do historie (zdarma ke stažení na adrese <http://glopolis.org/soubory/19c0/druzstevnictvi-nepatri-do-historie.pdf>) a konečně různé publikace dr. Magdaleny Hunčové, například Družstva a jejich role v tržní ekonomice, vyd. Univerzita J.E.Purkyně v r. 2006. Ze zahraničních zdrojů například web Mezinárodní družstevní aliance (ICA, www.ica.coop) nebo Evropského výzkumného ústavu družstevních a sociálních podniků (EURICSE, www.euricse.eu). ◀

1

Podstata družstevnictví

Družstva jako zvláštní společenskoekonomická forma podnikání historicky vznikala jako účinný nástroj k řešení hromadících se hospodářských a sociálních problémů, které s sebou koncem první poloviny 19. století přinesla průmyslová revoluce a s ní nástup kapitalistického tržního hospodářství.

Jestliže na počátku vznikala družstva jako záchranná síť pro sociálně nejslabší vrstvy, postupem doby začala být družstevní forma podnikání využívána i dalšími společenskými vrstvami. Družstevní forma podnikání, fakticky stará více než jeden a půl století, dodnes účinně pomáhá milionům lidí na celém světě i v současnosti při zlepšování jejich životních podmínek.

Podstatou družstevnictví je sdružování se, spojování „dávání dohromady“ sil nebo některých forem kapitálu. Tím lze překonat nevýhody či slabost (i v ekonomickém nebo přeneseném smyslu slova) jednotlivců. Nejzákladnější principy jsou svépomoc, spolupráce a sociální solidarita.

Mezinárodní družstevní svaz¹ naposledy v roce 1995 formuloval sedm základních principů družstevnictví:

- ▶ dobrovolné a otevřené členství
- ▶ demokratická kontrola (rozhodování)
- ▶ ekonomická spoluúčast členů
- ▶ autonomie a nezávislost (především na státu a na veřejné správě vůbec, ale obecně na jiných subjektech vně družstva)
- ▶ výchova, školení a informace (péče o sebevzdělávání členů, vzdělávání vedení a managementu)
- ▶ spolupráce mezi družstvy
- ▶ spoluodpovědnost za společenský vývoj.

Tatáž instituce formulovala patrně nejuniverzálnější definici družstva: je to samosprávné sdružení osob, které se dobrovolně sjednotily, aby zajistily své společné ekonomické, sociální a kulturní potřeby a tužby prostřednictvím společně

Podstatou družstevnictví je sdružování, spojování, „dávání sil dohromady“

¹ Organizace International Co-operative Alliance byla založena v Londýně v roce 1895 z iniciativy francouzských a britských družstev. Dnes sídlí v Ženevě a jedná se o jednu z největších mezinárodních nevládních organizací sdružujících kolem miliardy jednotlivých členů z 272 členských organizací z 94 zemí světa (k 20. říjnu 2013) – (<http://ica.coop/>).

vlastněného a demokraticky řízeného podniku.²

Z desítek různých definic družstva je vhodné připomenout tu z Nového ilustrovaného slovníku naučného (1930): je to „spolek, jehož účelem je poskytovat členům v něm seskupeným určité výhody a navzájem členové jsou zavázáni své družstvo podporovat. Tím se rozlišuje v zásadě od podniků kapitálových (na př. spol. akc.), u nichž se této součinnosti nevyžaduje.“

Koncept raného (obnoveného) kapitalismu v českých zemích přinesl v r. 1991 nový obchodní zákoník, který příznačně potlačil vzájemnou podporu a solidaritu a zdůraznil podnikání: bylo to „společenství neuzavřeného počtu osob založeným za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů“.

Definice družstva v současném zákoně o obchodních korporacích (č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech) je v tomto smyslu vyváženější (§ 552, odst. 1): „Družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, **případně** (zdůraznil JG) za účelem podnikání.“ ◀

² <http://ica.coop/en/whats-co-op/co-operative-identity-values-principles>

Zdroj: www.freeimages.com, autor: juliaf

Podle předmětu činnosti lze družstva rozlišit na zemědělská, (průmyslově) výrobní, spotřební, bytová a peněžní. V českých zemích bylo toto rozlišení kodifikováno již zákonem o výtěžkových a hospodářských společenstvech z roku 1873. Přísně vzato není toto členění úplně korektní, ale osvědčilo se. Například zemědělská družstva existují za účelem společného nákupu (jako družstva spotřební), anebo naopak společné výroby (v tom jako specifická součást také společné skladování komodit) a odbytu jako družstva výrobní. Spotřební družstva se původně označovala úžeji jako „potravní“ a naopak u peněžních byla rozepsána funkce „záložní“ (spořitelni) a úvěrová.

Družstva výrobní mohou fakticky zahrnovat široké spektrum činností včetně služeb a také činností nevýdělečných (například v oblasti kultury a sdělovacích prostředků).

Vznik a činnost družstva může představovat potvrzení zájmu o určitou věc, výrobu, službu a není, zejména v minulosti nebylo výjimečné, že po určitém budovatelském a „rozjezdovém“ působení je družstevní činnost nebo zařízení podle své povahy buď zespolečenštěno (typicky do obecního, ale také státního, zemského či krajského majetku) nebo naopak privatizováno, pokud členové družstva chtějí své úsilí a prostředky věnovat něčemu jinému. Z českých dějin lze připomenout Družstvo Národního divadla v Praze,

Družstvo rozhledny na Petříně, Hospodářské, nákupní a stavební družstvo Zoologická zahrada v Praze, nebo Družstvo pro výstavbu místní dráhy Čerčany–Modřany–Dobříš.¹

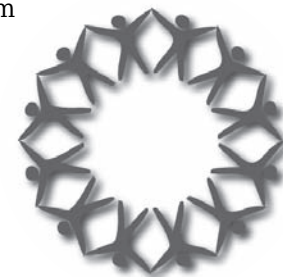
Pět hlavních předmětů činnosti družstev se v současné době odráží v existenci pěti, resp. šesti celostátních družstevních svazů v ČR:

- ▶ Svaz českých a moravských výrobních družstev
- ▶ Svaz českých a moravských spotřebních družstev
- ▶ Svaz českých a moravských bytových družstev
- ▶ Zemědělský svaz České republiky²
- ▶ Asociace družstevních záložen³

¹ Více například v článku Nadi Johanisové Zmizelý svět v tématickém čísle časopisu A2 (23/2007), viz <http://www.advojka.cz/archiv/2007/23/zmizely-svet>

² sdružuje i mnoho nedružstevních podniků

³ ta jediná stojí mimo Družstevní asociaci ČR a v současné době – říjen 2014 – se potýká s vážnými vnitřními problémy, např. vzájemnou nedůvěrou členů. V srpnu 2014 ji opustilo pět z jedenácti členů a chystají vznik paralelní Asociace úvěrových institucí.

Rozlišovat lze družstva zemědělská, výrobní, spotřební, bytová a peněžní

Ačkoliv činnost družstev byla zpočátku orientována zejména na oblast spotřeby či vzájemné finanční výpomoci a je nutno konstatovat, že bez potřebných znalostí a zkušeností nebyly první pokusy vždy úspěšné, přesto se družstevní myšlenka a podnikání prokázaly jako velmi životaschopné a začaly se rychle šířit a postupně zasahovat takřka do všech oblastí společenské činnosti a materiální výroby.

Rakousko-Uhersko (do 1918)

Když vynecháme středověké cechy (nesly většinu znaků družstev, ale obvykle byly závislé na městské samosprávě), družstevní spolupráce se postupně rozvíjela v 18. a 19. století v Anglii (mlýny, sklady a pekárny), Francii (vinaři) a ve Švýcarsku (sýraři). Za první družstvo moderního typu je považováno Rochdalské společenství spravedlivých průkopníků, založené v Rochdale u Manchesteru v roce 1844. Společenství, fungující v zásadě jako spotřební družstvo, se řídilo promyšlenými, dohodnutými a hlavně publikovanými zásadami, které vzápětí inspirovaly mnohé další. Už v roce 1847 vznikl Pražský potravní a spořitelní spolek.

Významným společenským impulsem pro další vývoj bylo zrušení poddanství a roboty v „revolučním“ roce 1848. Přineslo svobodu, ale i odpovědnost pro statisíce rolníků a zcela prakticky, také tříštění vlastnictví výrobní prostředků v zemědělství (a zčásti ve zpracování produktů). Logickou reakcí bylo sdružování. František Ladislav Chleborád, označovaný někdy za „prvního českého ekonoma“, inicioval v roce 1868 vznik soustavy spotřebních družstev Oul. Brzy získala několik tisíc členů, ale došlo ke sporům, možná i prvním „tunelům“ a už v roce 1875 vyhlásil Oul úpadek.

V peněžní oblasti se nejdříve rozvíjely živnostenské resp. stavovské záložny: jejich koncept zpracoval Franz Hermann Schulze-Delitzsch v roce 1848 a na tomto principu vznikla Záložní kasa ve Vlašimi (1858, jako první v českých zemích). Lékař, publicista a buditel František Cyril Kampelík vyzval v roce 1861 k zakládání malých úvěrových družstev, organizovaných po farních obvodech (kolaturách) čili zhruba řečeno po obcích. Nezávisle na tom a hlavně o něco později rozvinul Friedrich Raiffeisen v Německu systém zápujčnických pokladních spolků, které sdru-

►František Cyril Kampelík

žovaly vklady pouze malých skupin lidí z obcí o 600 až 2 000 obyvatelích (a s neomezeným ručením).

V roce 1873 byl v Rakousku-Uhersku schválen zákon o výtěžkových a hospodářských společenstvech, který pak v Československu platil do roku 1954 a v Rakousku platí dodnes (po několika novelizacích). Tato úprava zásadně napomohla rychlému rozvoji družstev v různých oblastech činnosti a prakticky ve všech regionech. Jen pro ilustraci tohoto rozvoje v oboru spotřebního družstevnictví: v roce 1918 bylo v Ústředním svazu sdruženo 208 konzumních družstev, 127 108 členů a 438 prodejen.

Období první republiky můžeme označit za zlatou dobu družstev

Československo – první republika (1918-1938)

Příznivý vývoj posléze pokračoval v takové míře, že období tzv. první republiky můžeme označit za zlatou dobu družstev v českých zemích. Ve 30. letech tu existovalo kolem 15 000 družstev (vysoký počet byl ovšem způsoben také tím, že se odděleně sdružovali čeští Němci a Češi), přičemž jen samotná spotřební družstva měla kolem jednoho miliónu členů. Družstva byla mj. významným činitelem elektrifikace, zejména venkova (více než 2 000 družstev a 100 000 členů). Neexistovala ovšem funkční centrála, družstva byla sdružena v plných 82 svazech.

Československo – od protektorátu do roku 1989 (1939 – 1989)

Po období omezování samostatnosti družstev v období tzv. Protektorátu Čechy a Morava byla již 17. května 1945 (!) založena Ústřední rada družstev, která měla překonat roztržičnost družstevního hnutí.

Krátce po únorovém převratu byl schválen nový zákon (25. 7. 1948), už poplatný novému režimu. Pro družstva začala těžká a komplikovaná léta: stát i vládnoucí komunistická strana sice slovně a ideologicky družstevnictví podporovaly, ale zároveň nutily drobné výrobce a živnostníky do kolektivizace a také soustavně fakticky omezovaly a poškozovaly autentická družstva. Direktivně zakládaná družstva porušovala hned několik družstevních principů, zejména dobrovolnost, nezávislost a samosprávu. Největší deformace družstevnictví proběhly v letech 1952 – 1960, zatímco společenský pohyb ve druhé polovině 60. let 20. století (1964 – 1969) přinesl snahy o obrodu charakteru a činnosti družstev. V následujícím normalizačním dvacetiletí pokračovaly negativní zásahy režimu do činnosti všech družstev a dále byla specificky omezována jejich samostatnost. Ve srovnání s druhými dvěma formami společenského vlastnictví výrobních prostředků, tedy se státním a komunálním sektorem, se ale družstva vyznačovala iniciativou, větší pružností a podnikavostí. A to navzdory horším podmínkám a složitému institucionálnímu vývoji. Družstva byla podřízena centrálnímu plánu, ale určitou míru samostatnosti

a některé další principy si uchovala i za totality. Můžeme celkově říci, že se družstvům podařilo vybudovat solidně fungující síť výroby a služeb.

Zákon č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech (JZD) jednak deformoval **zemědělské družstevnictví** v zájmu byrokratické diktatury (mj. právně připravil násilnou kolektivizaci), jednak, možná se srovnatelnými důsledky, zavedl rozdělení družstev na zemědělská a nezemědělská. Krátce nato (1952)

V roce 1989 existovalo v ČSSR celkem 1660 zemědělských družstev s více než milionem členů

byla správa JZD přenesena z družstevní struktury na ministerstvo zemědělství. Postupně byla likvidována (zestátněna) odbytová, zpracovatelská a lesní družstva. Přes počáteční excesy a následné peripetie se zemědělská družstva stala posléze významným činitelem nejen v produkci potravin a jiných komodit, ale i v komplexním rozvoji venkova a zvyšování životní úrovně jeho

obyvatel. V červenci roku 1968 vznikl Svaz družstevních rolníků, který plnil funkci jakýchsi odborů – mj. prosadil nárok na dovolenou pro členy družstev na stejných zásadách jako u ostatních zaměstnanců. V roce 1989 existovalo v tehdejší ČSSR celkem 1660 zemědělských družstev s více než jedním miliónem členů (při cca 15 mil. obyvatel celkem).

Koncem roku 1947 působilo v českých zemích 4 248 **úvěrních družstev** s 1 305 800 členy, což představovalo 16 % obyvatelstva. Během padesátých let byla postupně slučována a nakonec nuceně převedena převážně pod Českou státní spořitelnu (stát mj. převzal záruky za vklady).

Spotřební družstva byla více či méně direktivně koncentrována, reglementována (po okresech) a zčásti nuceně zestátnována. V letech 1958-1960 se tlak režimu soustředil na velkoobchod a pekárny a například až v roce 1981 byly zlikvidovány družstevní maloprodeje ovoce a zeleniny. Uvolnění v šedesátých letech se specificky týkalo restaurací. Postupně byly družstevní prodejny víceméně vytlačeny z měst, ale je třeba uznat, že naopak v tzv. akci Z (práce zadarmo) bylo na venkově vybudováno mnoho nových prodejen.

Družstevní bytová výstavba byla po roce 1948 utlumována až v roce 1954 prakticky zastavena. Postupně se ale obnovovala, až masivního rozměru dosáhla v období tzv. normalizace, kdy se stavělo se asi 20 000 bytů ročně. Vznikala jak druž-

► Ilona Švihlíková s Františkem Čubou

stva občanů, tak družstva při podnicích, která řešila bytové potřeby zaměstnanců. Rozvíjela se především velká kvazi družstva: v r. 1990 bylo v ČR asi 800 bytových družstev, která ale vlastnila zhruba jeden milión (!) bytů.

Specifickým fenoménem byla **výrobní družstva invalidů**, která vznikala od padesátých let. Jejich společensky přínos je nepochybný a je zajímavé, že stála poměrně mimo zájem státních a stranických orgánů (v té době více dusivý než podpůrný).

Zcela výjimečným družstevním podnikem bylo původně JZD, posléze Agrokombinát **Slušovice**, jehož předsedou byl v letech 1963-1990 František Čuba. Zavedl racionální a efektivní způsob řízení a motivace členů a zaměstnanců. Nelze vyloučit inspiraci v baťovské organizaci práce, protože Slušovice leží nedaleko od Zlína. Vztah družstva i jeho vedení ke komunistické straně byl komplikovaný a proměňoval se v čase. Na konci osmdesátých let 20. století dosahoval roční obrát agrokombinátu asi sedm miliard korun. Zahrnoval asi dvacet původně samostatných družstev, měl až 6 000 zaměstnanců, rozsáhlou přidruženou výrobu včetně počítačů a vlastní zahraničně obchodní vazby. Na jeho troskách vzniklo po roce 1989 podle různých údajů 42 - 101 soukromých obchodních společností.

Významný činovník družstevního hnutí, politik Ladislav Feierabend, napsal v roce 1952 v americkém exilu: „*Duch solidarity a spolupráce, který je vlastní družstevnímu hnutí, zůstává skutečným základem každé demokracie a všech demokratických institucí kdekoli na světě. Leží v srdci všech lidí dobré vůle a nelze jej zničit, a to ani komunisty v Československu. Žije.*“ ◀

4 Současný stav ve světě a v ČR

Družstevnictví je rozšířeno globálně. Na světě je celkem skoro miliarda družstevníků. Mezinárodní družstevní svaz sdružuje 249 členských organizací z 93 zemí světa. Výjimečně vysoký podíl členů družstev mezi obyvateli je například v Německu, Kanadě, Hondurasu, Singapuru a v Keni. V absolutních počtech vede Indie (239 miliónů) před Čínou (180 miliónů). V Evropě existuje 160 tisíc družstevních podniků, jež vlastní 123 milionů jejich členů a které poskytují pracovní místa pro 5,4 milionu osob.

Dostupné údaje podle Světového družstevního monitoru (za rok 2012) ukazují stálý růst družstevního sektoru, jeho odolnost vůči světové finanční krizi (viz také následující kapitola) a příspěvek k hospodářskému a společenskému prospěchu lidí.

Největší ekonomický význam mají družstva v oborech jednak zemědělství a po-travinářství, jednak pojišťovnictví. V těchto oborech se uskutečňuje 27% resp. 45% obratu, hodnoceného u tří set největších družstev. Celkový obrat této „top 300“ vzrostl za roky 2010-2012 o 11,6 %. Absolutní počet družstev roste nejvíc v Asii a Africe.

Snad nejslavnějším družstevním podnikem je baskická skupina Mondragon. V několika státech má celkem 74 tisíc zaměstnanců a z nich je asi 40 procent podílníckých členů. Nejvíc jí pomáhá její hodnotová orientace (dlouhodobost, kvalita, solidarita) a vlastní finanční zázemí v podobě družstevní banky Caja Laboral, která spravuje kapitálové podíly zaměstnanců a je schopná nabídnout poradenskou a finanční pomoc těm družstvům ve skupině, která se ocitnou v potížích.

Vysoký podíl členů družstev mezi obyvateli je v Německu, Kanadě, Hondurasu, Keni

České družstevnictví má bohatou, více než stopadesátiletou historii a Družstevní asociace ČR (DA ČR, zájmové sdružení právnických osob) navazuje na tradice družstevních hodnot a princip s cílem sloužit členům a zároveň přispívat ke zlepšení ekonomických a sociálních podmínek života společnosti. Společně s členskými organizacemi spolupracuje s vládou a jednotlivými ministerstvy, prosazuje zájmy a potřeby družstev a jejich svazů a napomáhá všestrannému rozvoji družstevnictví.

DA ČR sdružuje Svaz českých a moravských bytových družstev (624 členských družstev), Svaz českých a moravských spotřebních družstev (52), Svaz českých a moravských výrobních družstev (206) a Zemědělský svaz ČR (ten sdružuje i ne-družstevní podniky, přičemž družstev 348). Dohromady tedy DA ČR zastřešuje

1230 družstev, na čemž lze předvést jednu z jejich hlavních slabín: je to méně než 1/10 všech družstev existujících v ČR.

Následující tabulka uvádí v oborové klasifikaci NACE jednak počty všech ekonomicky aktivních subjektů, jednak počty družstev (zdroj: Český statistický úřad):

Převažující činnost	počet všech subjektů	počet družstev
A Zemědělství, lesnictví a rybářství	107 613	1 313
B Těžba a dobývání	671	4
C Zpracovatelský průmysl	292 656	629
D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	18 123	11
E Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	10 531	28
F Stavebnictví	312 879	972
G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	602 578	577
H Doprava a skladování	67 491	55
I Ubytování, stravování a pohostinství	140 928	67
J Informační a komunikační činnosti	50 887	49
K Peněžnictví a pojišťovnictví	117 073	47
L Činnosti v oblasti nemovitosti	154 661	10 649
M Profesní, vědecké a technické činnosti	329 196	386
N Administrativní a podpůrné činnosti	46 954	220
O Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	15 776	●
P Vzdělávání	42 637	17
Q Zdravotní a sociální péče	34 649	16
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	63 601	28
S Ostatní činnosti	203 462	38
T Činnosti domácností	●	●
U Činnosti exterritoriálních organizací a orgánů	66	●
Nezařazeno	105 268	23
Celkem	2 717 700	15 129

Činnost českých **výrobních** družstev zahrnuje obory ve strojírenství, stavebnictví, automobilovém průmyslu, vyrábějí roboty pro zpracovatelský průmysl, elektro-instalační materiály, nábytek všech typů, kosmetiku a drogistické zboží,

módní pánské, dámské a dětské oděvy, ale také kuchyňské potřeby, nářadí pro zahrádkáře, vybavení pro myslivce, rybáře, policii a vojsko, vyrábějí šperky, vánoční ozdoby a hračky. Jsou to převážně střední podniky.

Výrobní družstva jsou rovněž poskytovateli mnoha služeb, ať se jedná o autopravárenství, správu a údržbu nemovitostí, bezpečnostní, fotografické, kadeřnické, holičské a pedikérské služby, zakázkové šití, ale i provoz sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením.

Vedoucí představitelé družstev se každoročně úspěšně prosazují v prestižních podnikatelských a profesních soutěžích. Například v soutěži Manažer roku, Českých 100 nejlepších, Podnikatel roku se již mnohokrát umístili na předních pozicích.

Zemědělská družstva obhospodařují asi pětinu zemědělské půdy

Podle údajů ze 194 družstev v SČMVD jejich hospodářský výsledek i zisk po zdanění v roce 2013 poprvé po recesi vzrostl. Celkem v nich bylo asi 11 500 pracovních míst (přepočtené celé úvazky).

Zemědělská družstva obhospodařují asi pětinu zemědělské půdy, průměrná velikost podniku je 1 400 hektarů. I s ohledem na nedávný vývoj

(viz kapitola o historii) v mnoha z nich některé družstevní principy (demokratické spolurozhodování členů, vnitrodružstevní vzdělání a tok informací nebo vzájemná podpora a spolupráce členů) nejsou příliš výrazně rozvinuty. Mají nicméně potenciál díky vyšší osobní angažovanosti členů a sociálnímu aspektu družstevní činnosti prosazovat ekologická, sociální a etická hlediska jako svou konkurenční výhodu (zejména oproti obchodním společnostem).

Spotřební družstva jsou v současné době asi nejlépe zorganizovaná. Skupinu COOP tvoří: 50 spotřebních družstev sdružených ve Svazu českých a moravských spotřebních družstev (SČMSD), 2 nákupní aliance - COOP Centrum (Praha) a COOP Morava (Brno), Manažerský institut COOP a 11 družstevních škol. Také dceřiné společnosti (s majetkovou účastí SČMSD) Czech Rent a Car, Družstevní leasingová společnost, COOP energy a COOP Mobil. Skupina má téměř 2 800 prodejen, cca 15 000 zaměstnanců a 250 000 členů.

Bytová družstva v ČR byla podobně jako ta zemědělská postižena problematickou transformací. Jejich podíl se zmenšil na cca 9% bytového fondu (380 000 bytů) a mnohá družstva přijala do svých dokumentů celou řadu prvků z vlastnic-

kého bydlení. Původní tři zásady, t.j. rovnost práv, rozhodování většiny a solidarita, již platí v lepším případě jen částečně. Jen některá družstva například dokážou svým sociálně potřebným členům nabídnout i tzv. vnitřní půjčky. Většina bytových družstev vykonává v současné době jen funkci správců bytového fondu. Některá menší, „zdola“ vzniklá družstva (viz příklad v kapitole č. 6) ale mohou a dokážou navazovat na ty nejlepší tradice bytového družstevnictví.

Po málo regulovaném boomu **družstevních záložen** v ČR na konci 90. let 20. století následovala vlna konkurzů (počet kampeliček poklesl ze 127 v r. 1999 na 19 v r. 2007) včetně několika desítek soudních procesů. V letech 2010-2013 celkový objem vkladů rostl, ale zároveň jednotlivé krachy dále pokračovaly a pokračují. V současné době (říjen 2014) se chystá další zákonná regulace, která zpřísní podmínky fungování peněžních družstev a patrně povede k zániku menších záložen a k přeměně velkých (a zdravých) na banky. Přístup České národní banky k peněžním družstvům je hodnocen velmi kriticky.

V roce 2014 působí v ČR pouze jedenáct družstevních záložen. Pět z nich se sdružuje v Asociaci družstevních záložen. Jejím členem je z historických důvodů i Fio banka, která původně začínala jako „kampelička“, ale v r. 2010 ji družstevníci prodali personálně propojené akciové společnosti, která získala bankovní licenci.

Podle veřejných údajů mají dobré hospodářské výsledky právě nejmenší družstva, například Družstevní záložna PSD, České spořitelní družstvo a družstevní záložna Kredit, která všechna mají do 500 členů. Lze předpokládat, že u nich dobře funguje sociální kontrola (členové do značné míry navzájem znají své sociální postavení, majetkové poměry a životní styl...). ◀

Zdroj: www.freeimages.com, autor: ZoofyTheJi

Evropský parlament (dále EP), tedy politicky velmi relevantní orgán, schválil 2. července 2013 zprávu, která pregnančně zhodnotila vývoj a roli družstev ve světové hospodářské recesi, která začala v roce 2008. Zpráva se doslova jmenuje „o přispění družstev k překonání krize“, má číslo 2012/2324(INI) a předložila ji italská sociální demokratka Patrizia Toia.

Závěry této zprávy a obsah schváleného usnesení bohužel nebyly příliš široce publikovány v postkomunistických zemích střední a východní Evropy, kde by mohly pomoci překonat tradované mylné představy o družstevnictví.

Z hlavních analytických závěrů vybíráme:

► **v období krize se družstva ukázala jako odolnější v porovnání s řadou konvenčních podniků.** Družstva jsou schopna reagovat na nové potřeby a podporovat vytváření nových pracovních míst lépe než ostatní modely.

► **družstevní model řízení** je založen na společném vlastnictví, demokratické hospodářské účasti a kontrole a na organizaci a řízení ze strany členů družstev; pomáhá udržovat zakotvení v místním hospodářství, což mj. zajišťuje, že se nepřemístí, přestože jejich činnost získá mezinárodní rozměr.

► **způsob akumulace kapitálu** v družstvech je méně závislý na vývoji finančních trhů;

► **převod podniků zaměstnancům prostřednictvím vytváření družstev** a dalších forem zaměstnaneckého podílu na vlastnictví by mohl být nejlepší způsob, jak zajistit přetrvání podniků.

Obecně družstva a další podniky sociální ekonomiky, které spojují ziskovost a solidaritu, hrají zejména v období krize významnou úlohu v evropském hospodářství tím, že vytváří kvalitní pracovní místa, posilují sociální, hospodářskou a územní soudržnost a vytváří sociální kapitál.

V jednom z usnesení k této zprávě EP „naléhavě žádá Komisi, aby přehodnotila úlohu evropských družstevních společností a to tím, že podpoří zakládání nových družstev v celé EU“.

Evropský parlament také výslovně deklaroval, že programy a fondy ustanovené ve víceletém finančním rámci 2014–2020 by se měly stát významnými nástroji podpory družstev. Při stanovování operačních programů je třeba se zaměřit na podporu snazšího zakládání nových družstev, udržitelného rozvoje podniků a odpovědné restrukturalizace, jejíž součástí budou opatření zabývající se především převody podniků zaměstnancům a sociálními družstvy, v místním rozvoji a v oblasti sociálních, technologických a procesních inovací.

V pasáži adresované členským státům EU vyzývá Evropský parlament k odstranění jakýchkoli právních, administrativních a byrokratických překážek, které brání růstu družstev nebo jej omezují. Naléhavě žádá, aby členské státy zavedly opatření k usnadnění přístupu družstev k úvěrům, zejména se zaměřením na zaměstnanecká družstva, sociální družstva, družstva řemeslníků a družstva tvořená mikropodniky, a vyzývá je, aby soustavně politicky podporovaly model družstevního podnikání a vytvořily právní prostředí nakloněné uznávání úlohy družstev a jejich řídicích organizací a rozvoji družstev.◀

a. Výrobní družstva

DUP – družstvo Pelhřimov založili domácí kovovýrobci již v roce 1945 v návaznosti na předválečný družstevní boom. Po roce 1990 bylo podnikání firmy DUP - družstvo Pelhřimov diverzifikováno do tří hlavních oborů: 1. Kovovýroba (nástroje pro manikúru a pedikúru, malé kovové díly pro zákazníky z různých průmyslových oborů), 2. Kožedělná a galanterní výroba (pouzdra, brašny, obaly), 3. Od roku 2001 (koupě městského pivovaru) výroba piva Poutník. DUP - družstvo Pelhřimov patří k zakládajícím členům SČMVD.

Působnost družstva je primárně v místě sídla – Pelhřimově (podnikové prodejny), v kraji, ale také celorepublikově (sít partnerů, internetový obchod). V současnosti má družstvo 40 členů-zaměstnanců a cca dalších 90 zaměstnanců-nečlenů.

Cílem družstva je zajistit práci lidem ve výrobě i obchodu, udržet se na trhu a být v zisku, tedy mít zdroje na investice a inovace. Fungovat „se správnými lidmi a podnikatelsky, sociálně i environmentálně udržitelně.“

Dřevozpracující družstvo Lukavec je středně velká firma (590 zaměstnanců) se stabilními vlastníky – družstevníky (120 členů), kteří se aktivně podílejí na řízení a provozu firmy. Je významným výrobcem řeziva a deskových materiálů na bázi dřeva. Sama za své přednosti označuje rychlé a spolehlivé dodávky, ověřenou kvalitu, vysokou flexibilitu, individuální přístup ke každému zákazníkovi, schopnost vyrábět malé série a pestrou nabídku exkluzivních dekorů.

V roce 1953 družstvo začínalo ve dvou dřevěných kůlnách výrobou řeziva. Dnes jsou těžištěm výroby nábytkové dílce. Roční tržby dosahují necelé dvě miliardy korun. Družstvo má tři dceřiné společnosti (s.

r. o.), z nichž obchodní firmu Lukaform založilo samo a prodejní řetězec Kili (12 prodejen) a výrobu v nedalekém Humpolci (DH dekor) koupilo. Předseda družstva Jiří Majer se v roce 2002 stal manažerem roku (v ČR).

Družstvo je členem SČMVD a také největším zaměstnavatelem v jedenáct-

Dřevozpracující družstvo

tisethlavém městysi Lukavec (okres Pelhřimov). Značku DDL (Dřevozpracující družstvo Lukavec) vykládá alternativně jako Dřevo – Dovednost – Lidé. Sociální rozměr družstevního podnikání také dobře ilustruje, že třetím voleným orgánem družstva je vedle devítičlenného představenstva a tříčlenné kontrolní komise také sedmičlenná komise pro péči o členy.

1. SDZP¹ družstvo bylo založeno v roce 2003. Je typickým sociálním podnikem, jednou z největších firem poskytujících náhradní plnění. U zrodu družstva stála skupina lékařů, lidí se zkušenostmi z práce se zdravotně postiženými spoluobčany a několik odborníků z oblasti informačních technologií. V současné době zaměstnává kolem stovky pracovníků, z nichž téměř všichni mají zdravotní postižení. Družstvo tvoří sedm členů – družstevníků.

Sídlo družstva je umístěné v Děčíně, střediska leží v České Kamenici a ve Šluknově (šicí dílny; dceřiné firmy – s.r.o.), Ústí nad Labem, Liberci, Jablonci, Praze, Jaroměři a Brně. Družstvo působí v následujících oblastech: 1. služby (provoz kontaktních center), 2. obchod (IT a další komodity). Na webových stránkách mezi službami figurují: callcentrum, bezpečnostní agentura, helpdesk, outsourcing služeb.

Družstvo se zapojilo do profesních organizací – SČMVD, Asociace zaměstnavatelů zdravotně postižených a Tematická síť pro sociální ekonomiku (TESSEA), spolupracuje se Svazem invalidů a dalšími organizacemi sdružujícími skupiny zdravotně postižených.

Zaměstnanci oceňují individuálnější, vstřícnější jednání než v běžném podniku, a také skutečnost, že kolegové postižené zaměstnance nešikanují, ale ani nelitují.

b. Spotřební družstvo

Tradice **KONZUMu, obchodního družstva v Ústí nad Orlicí** (sídlo firmy, asi 14 500 obyvatel) sahá již do 19. století, kdy 84 zakládajících členů 6. 11. 1898 založilo po vzoru Chocně a České Třebové „Konzumní jednotu pro Ústí nad Orlicí“. V roce 1945 mělo družstvo už 62 prodejen. V následujícím období bylo různě reglementováno a začleňováno do větších celků, ale kvantitativně rostlo. Transformovalo se a emancipovalo v r. 1993. Členská základna na počátku roku 2014 přesáhla 4,2 tisíce osob a družstvo má 583 přepočtených zaměstnanců (z nich cca polovina je zároveň i členy). Družstvo v současné době provozuje více než 100 prodejen, které nabízejí potraviny a spotřební zboží svým zákazníkům a členům družstva v okresech Ústí nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou, Náchod a Svitavy. Družstvo dů-

¹ SDZP je zkratkou ze Severočeské družstvo zdravotně postižených

sledně uplatňuje zásadu: co je možné koupit lokálně, skutečně lokálně nakoupit. Téměř polovinu obratu tvoří regionální sortiment.

Stalo se součástí družstevní skupiny COOP, je také zapojeno do DA ČR² a je členem místní akční skupiny Orlicko.

Nejvyšším orgánem je sedmičlenné představenstvo, kontrolním orgánem pětičlenná kontrolní komise. Funkce předsedy představenstva a ředitele jsou odděleny. Ředitel družstva je vůdčí osobností, která pracuje v družstvu již 23 let.

Cílem družstva je lepší život pro komunitu (nejen) členů a posilování regionálního uvědomění³. Podporovat ekologickou distribuci a místní zaměstnanost. Vedle potravin nabízí výhodně členům širší sortiment jako pohonné hmoty, energie, telekomunikace a poštovní služby. Obecně při zachování družstevních principů usilovat o dlouhodobě kladný hospodářský výsledek, ovšem v době krize mělo udržení zaměstnanosti přednost před dosažením zisku.

Členové družstva znají a uplatňují družstevní principy s rozmanitými formami spolurozhodování včetně anket. Členství splnilo jejich očekávání, oceňují jak návrat zisku do regionu, tak možnost nákupu kvalitních českých potravin za dobré ceny. Zákazníci družstva se logicky rekrutují z místních obyvatel (družstvo je dobře známé) především z důvodů dobré dostupnosti a přátelských vztahů, na základě doporučení nebo na základě dlouhodobé zkušenosti. Také představitelé místní samosprávy pozitivně hodnotí

působení družstva v lokalitě (včetně spolupráci v péči o veřejná prostranství (před obchody), principu vzájemnosti a solidarity a podporu místních výrobců.

c. Bytové družstvo

Bytové družstvo Borovany vzniklo v roce 1999 v jihočeském městě Borovany (okres České Budějovice, cca 4000 obyvatel) a formálně bylo založeno o rok

² Družstevní asociace České republiky, viz také kap. č. 4

³ Nejen posilováním místní ekonomiky, viz výše, ale část zisku také družstvo každoročně věnuje veřejně prospěšným organizacím v regionu.

později. Jeho cílem je výstavba dvou bytových domů po 13 bytových jednotkách a následná společná správa a údržba. Iniciativa vznikla „zdola“, ze zájmu lidí bydlet, a částečně na popud obce jako alternativa k obecní výstavbě. Město je členem družstva a vložilo do jeho majetku pozemky pod domy. Přirozená úzká spolupráce družstva s městem existuje mj. při údržbě veřejného prostranství okolo domů a v péči o dětské hřiště v bezprostředním sousedství.

Družstevní forma byla zvolena také s ohledem na tradici. Družstvo působí výhradně lokálně, na samotnou správu domu má najatou firmu z J. Hradce.

Družstvo se snaží splatit hypotéku a udržet fungování bez finančních problémů, což se zatím daří. Očekávání členů, tedy zajištění bydlení s přiměřenými náklady a také s možností spolurozhodovat, se daří naplňovat.

d. Zemědělská družstva

Brassica odbytové družstvo je jedním z několika stovek odbytových družstev zemědělců v ČR. Sdružuje soukromé zemědělce – producenty obilovin a řepky olejné, kterým zajišťuje skladování a odbyt produktů, jejich přípravu na prodej a překládku. Družstvo vzniklo v roce 1999 a počet členů vzrostl ze zakládajících 15 na současných 45. Členové obhospodařují výměru cca 9 000 ha zemědělské půdy v okresech Litoměřice, Teplice, Louny a Kladno. Družstvo sídlí v Lovosicích (okres Litoměřice, cca 8 500 obyvatel), kde se podařilo v roce 2000 odkoupit obilní silo, které je materiální základnou družstva.

Družstvo není organizováno v DA ČR ani v žádném svazu, nekooperuje s jinými družstvy ani s místní samosprávou (jednotliví členové v místě hospodaření zčásti ano). Tomu odpovídá i nízké povědomí o družstvu mezi místními obyvateli. Hlavním konkurentem na trhu je Agrofert, a.s.

Ředitel není členem družstva, odpovídá představenstvu. Lídry družstva byli při vzniku předseda a místopředseda jako soukromí zemědělci, kteří vybudovali obchodní vztahy. Všichni mají vysokoškolské zemědělské vzdělání a praxi v zemědělské prvovýrobě, zkušenosti s řízením organizací a provozů, podnikatelské zkušenosti. Ani ostatní zaměstnanci nejsou členy družstva; oceňují především zajímavé, slušně placené a relativně stabilní zaměstnání.

Družstvo vzniklo v roce 1999, počet členů vzrostl ze zakládajících 15 na současných 45

Chaloupky, zemědělské družstvo vzniklo v roce 2014 vyčleněním zemědělské výroby (mléčné výrobky) z aktivit základní organizace Českého svazu ochránců přírody Kněžice. Tato organizace pečuje o maloplošná zvláště chráněná území mj. pastvou dobytka. Jozef Zetěk je ústřední osobností nejen v družstvu a v ZO ČSOP, ale i v Chaloupkách, o.p.s., která se již dvě desetiletí zabývá environmentální výchovou, vzděláváním a osvětou. Družstvo sídlí v obci Zašovice (okres Třebíč,

asi 120 obyvatel) a zatím působí výhradně lokálně v této obci a nejbližším okolí. Má šest členů a čtyři zaměstnance.

Prvním větším úspěchem bylo získání krajského certifikátu pro mléčné výrobky – „Vysočina regionální produkt“. Zisk zatím družstvo nevykázalo; významnou složkou financování jsou pětileté smlouvy na odběr produktů. Cílem je ziskovost a další rozvoj výroby, rozvíjení stabilní regionální distribuční odběratelské sítě do cca 40 km, rekonstrukce hospodářských budov, rozšíření pastvin pro krávy a ovce co nejbliže farmě.

Družstvo zatím není součástí organizovaného družstevního hnutí. Spolupracuje s drobnými producenty mléka, místními obchody a ekologickými organizacemi z Brna. Část produkce dává místním obyvatelům za umožnění pastvy na jejich pozemcích. Celý řetězec se odehrává v místě a okolí (zaměstnanci, pozemky, výroba, odběr).

Členové družstva oceňují družstevní principy s možností podílet se na podnikání, souhlasí s principem používat zisk pro rozvoj družstva. Soudí, že družstvo má pozitivní ohlas u veřejnosti i svojí dosavadní ekologicko-výrobní orientací. Zaměstnanci si váží práce v družstvu jak pro její smysluplnost a „vlídné zacházení“, tak pro možnost spolurozhodování. Zákazníci se stali lidé většinou na základě osobní zkušenosti s panem Zetkem.

e. Jiná družstva

Družstvo ROH družstevní kavárna (název odkazuje na polohu i na Revoluční odborové hnutí) založilo v roce 2014 deset vesměs mladých lidí vesměs z Prahy 3 (Žižkova a Vinohrad). Získali do pronájmu od městské části nebytové prostory, v nichž po úsporné rekonstrukci zřídili kavárnu s bohatým kulturním a společenským programem – koncerty, autorská čtení, přednášky a besedy. Při rekonstrukci i v provozu hraje velkou roli dobrovolná práce členů a při zajištění programu (a tím nepřímo i v návštěvnosti) pak vysoký sociální kapitál (osobní známosti, kontakty na sociálních sítích atd.) družstevníků.

Vzhledem k dopravní obslužnosti v Praze je působnost družstva vcelku soustředná, vyznívající bez ohledu na administrativní hranice. Případný zisk přispěje do určité míry ke koloběhu peněz v rámci Prahy 3.

Vydavatelské družstvo Kulturní noviny (KN) posouvá cíl svého snažení z běžných oblastí družstevních aktivit (řemesla, zemědělství, alternativní bankovníctví aj.) do prostoru mediálního. V současnosti nemá v České republice vzor, avšak v Německu funguje od roku 1978

deník die tageszeitung (taz), který je velkou inspirací. Je dokladem toho, že i ve finančně náročném mediálním světě je možno zřídit kvalitně vedené a respektované médium, které nevzniká z vůle bohatého podnikatele či korporace, nýbrž z potřeby určitého prostředí, jež má jednotnou ideu a každý jeho jednotlivý příslušník je ochoten svým dílem k realizaci této ideje přispět. Důležitým momentem je demokratický mechanismus, jímž se tak děje – platí zásada „jeden člen, jeden hlas“ bez ohledu na výši členského podílu.

Družstvo bylo založeno (devatenácti lidmi) 10. října 2009, v roce 2010 vydalo dvě ukázková čísla novin a uspořádalo konferenci na téma Angažovaná média. Od června 2011 vycházel jeden rok tištěný čtrnáctideník, ale nepodařilo se získat významnější počet předplatitelů. Od poloviny roku 2012 fungují KN jako on-line týdeník.

Většina peněz na provoz pochází z účelových grantů a z darů od družstva taz. Aktuálně má družstvo 61 členů s výrazným podílem Jihomoravanů, umělců a intelektuálů. Neformálním lídrem, formálním předsedou a také šéfredaktorem je Jiří Plocek.

Kulturní noviny

Komunitní družstvo Podmokly vzniklo v roce 2012 a jeho hlavní činností je provoz baru Bodenbach v Podmoklech, levobřežní čtvrti Děčína. Základní členský vklad činí 25 000 Kč, v současné době má družstvo 8 členů. Něco přes rok byl bar ve ztrátě, nyní už mírně vydělává, měsíční obrat se stabilizoval na 60-80 000 Kč. Kromě obvyklého sortimentu nabízí i bylinné čaje, maso a lihoviny z místní resp. regionální produkce. Měsíčně je v baru pořádáno 4 – 6 akcí jako jsou koncerty, přednášky, autorská čtení, besedy a taneční zábavy. Je místem setkávání několika spolků i místem pořádání politických debat. S barem spolupracují organizátoři Ukradené galerie, kteří zde pořádají přednášky a autorská čtení umělců vystavujících v rámci projektu. Dále se zde konají páteční večery v rámci literárního festivalu Zaráfest. Bar má stálou klientelu cca. 100-150 hostů, informačně je organizován přes facebook (nemá ani vlastní webové stránky). Role hostů, personálu či podílníků jsou celkem proměnlivé. Z hostů se rekrutuje personál, družstevníci zde sami pracují a organizují akce, potenciální vkladatelé se vybírali ze známých hostů. Lidé z komunity kolem baru tam slaví narození dětí, maturity, narozeniny atp. Podnik měl už od počátku výhodu, že s podílníky získal i okruh jejich známých – klientů.

Družstvo Podmokly vzniklo v roce 2012, hlavní činností je provoz baru Bodenbach

Komunitní družstvo Podmokly do budoucna chystá rozšíření základního vkladu spojené s rozvojem služeb. Vše je domlouváno tak, aby odpovídalo možnostem komunity a jejím potřebám. Diskutováno je sociální podnikání, participace na rozvoji cestovního ruchu či sociální bydlení.

Družstvo fanoušků Bohemians (DFB) vzniklo v roce 2005. Tehdy se mu podařil jednak v krátké době shromáždit přes dva milióny korun, jednak vyvolat určité podpůrné hnutí (promíjení dluhů), díky kterému tehdy fotbalový klub Bohemians vůbec přežil. Členy je i několik známých osobností, například herec Ivan Trojan nebo politik Jiří Dienstbier. V současné době má družstvo přes 2000 členů a celková výše členských vkladů přesahuje 7 300 000 Kč. Základní členský vklad činí 1 000 Kč, ale uvažuje se o jeho snížení (protože prvotního cíle, záchrany klubu, již bylo dosaženo).

Cílem činnosti DFB je podpora fotbalového klubu Bohemians 1905 v nejširším smyslu slova, tj. vykonávání různorodých aktivit sledujících stanovený cíl, jejichž zajištění bude v silách DFB. Nejpodstatnějšími činnostmi jsou výkon akcionářských práv ve společnosti Bohemians Praha 1905, a.s. (družstvo vlastní 10,24% akcií), zajištění činnosti fanklubu (včetně poboček v různých regionech ČR) a provoz webových stránek klubu. ◀

7 Použitá a doporučená literatura a další zdroje

- ▶ Nový velký ilustrovaný slovník naučný. Svazek 6. Praha: Gutenberg. 1930
- ▶ Bezecná, Eva. 2007. Francouzská a česká sociální ekonomika. A2, č. 23. Dostupné na: <http://www.advojka.cz/archiv/2007/23/francouzska-a-ceska-socialni-ekonomika>
- ▶ Hunčová, Magdalena, 2006. Družstva a jejich role v tržní ekonomice. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.
- ▶ Hunčová, Magdalena, 2010. Ekonomický rozměr občanské společnosti, 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- ▶ Johanisová, Naďa. 2007. Zmizelý svět. A2, č. 23. Dostupné na: <http://www.advojka.cz/archiv/2007/23/zmizely-svet>
- ▶ Kámpelík, František Cyril. 1865. Prostředky proti zlým časům. Hradec Králové: F.C. Kámpelík.
- ▶ Rákosník, Jakub. 2007. Svěpomocí k blahobytu národa. A2, č. 23. Dostupné na: <http://www.advojka.cz/archiv/2007/23/svepomoci-k-blahobytu-naroda>
- ▶ Svaz českých a moravských výrobních družstev. <http://www.scmvd.cz/>
- ▶ Svaz českých a moravských spotřebních družstev. <http://www.skupina.coop/cz/O-skupine/Clanek/210-Svaz-ceskych-a-moravskych-spotrebnich-druzstev>
- ▶ Svaz českých a moravských bytových družstev. <http://www.scmbd.cz/>
- ▶ Zemědělský svaz České republiky. <http://www.zscr.cz/>
- ▶ Asociace družstevních zálož. <http://asociacedz.dnh.cz/>
- ▶ 1. SDZP družstvo. <http://www.1sdzp.cz/>
- ▶ Družstevní asociace ČR (DA ČR). <http://www.dacr.cz/>
- ▶ Družstvo fanoušků Bohemians. <http://www.bohemians.cz/>
- ▶ International Co-operative Alliance. <http://ica.coop/>
- ▶ DUP – družstvo Pelhřimov. <http://www.dup.cz/>
- ▶ Dřevozpracující družstvo Lukavec. <http://www.ddl.cz/>
- ▶ Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ze dne 20. 4. 1995. Účinnost od 1. 1. 1996
- ▶ Zákon o obchodních korporacích: Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech ze dne 25. 4. 2012. Účinnost 1. 1. 2014.
- ▶ Evropský parlament. 2013. Zpráva o přispění družstev k překonání krize, č. 2012/2321. Zpravodajka: Patrizia Toia. Dostupné na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2013-0222+0+-DOC+PDF+V0//CS>

-
- Visegrad Fund
-
-

Projekt Inecon je financovaný z Mezinárodního visehradského fondu. Projektovými partnery jsou nevládní organizace z ČR (iniciativa Alternativa zdola), Slovenska (sdružení Utopia), Polska (nadace Instytut Spraw Publicznych) a Maďarska (družstvo Szatyor, Taška). V rámci projektu proběhl v letech 2013–2014 výzkum (stav družstevnictví a sociálního podnikání, legislativní podmínky a obraz ve sdělovacích prostředcích), výměna zkušeností a posílení celkové kapacity pro podporu alternativní ekonomiky. Výstupy slouží jak dalším zájemcům, tak například orgánům veřejné správy v oblasti místního rozvoje a předcházení sociálnímu vyloučení. Výstupem je také několik osvětových brožur a sada příspěvků pro sborník na uvedená témata. Dlouhodobým cílem je posílení sítě podobně zaměřených organizací nejen ve střední Evropě. ◀

► Ilona Švihlíková, hlavní koordinátorka občanské iniciativy Alternativa zdola

Iniciativa Alternativa zdola vznikla v létě roku 2010 v reakci na vznik vlády ODS, TOP09 a Věci veřejných s předsedou Petrem Nečasem. Snaží se přenášet systémové alternativy z celého světa (od Latinské Ameriky po Ružomberok) do českých poměrů. Tyto alternativy přinášejí rozkvet lokálních ekonomik, nulovou nezaměstnanost, skutečnou účast občanů na rozhodování, zavádění moderních technologií a ekologickou udržitelnost. Činnost v komunitách ukazuje, že „jiný svět je možný“.

Demokracie se musí týkat všech sfér života, není jen pasivním přihlížením „velkým politickým hráčem.“ Proto Alternativa zdola podporuje spoluúčast občanů na politickém i ekonomickém životě. Proto se věnuje tématům, která neprávem zůstávají mimo hlavní směr politiky, ač si bez jejich naplňování lze těžko představit fungující společnost, jako jsou sociální bydlení, decentralizace v oblasti energetiky, rozvoj místních ekonomik, družstevnictví, alternativní finanční systémy či podpora zaměstnanecké participace.

Mezi členy iniciativy patří věřící i nevěřící, příslušníci různých politických stran a hnutí, ženy a muži, mladí i zralejší. Přes všechny rozdíly mají jedno společné: nespokojit se s tím, jak vypadá situace v České republice, nehladat zapomnění v hospodě či u nekonečných seriálů, ale pokusit se situaci změnit – zdola. ◀

